

บทที่ 1

ข้อความทั่วไป

การศึกษาวิชากฎหมายแองโกล-อเมริกันเบื้องต้น แท้ที่จริงก็คือการศึกษากฎหมายอเมริกันที่มีรากเหง้าหรือต้นตอมาจากกฎหมายอังกฤษนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การศึกษากฎหมายอเมริกันที่สืบทอดมาจากกฎหมายอังกฤษ ดังนั้นในคำบรรยายต่อไปนี้ จะบรรยายถึงกฎหมายอเมริกันเท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ถ้าหากมีข้อความใดที่จำเป็นต้องกล่าวอ้างถึงกฎหมายอังกฤษ เช่นประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของกฎหมายที่มีความสัมพันธ์กับกฎหมายอังกฤษ ก็จะกล่าวโดยสังเขปเพื่อให้เข้าใจกฎหมายอเมริกันดีขึ้น เพราะเรื่องของกฎหมายอังกฤษที่ถือเอาบรรทัดฐานของคำพิพากษา และกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ตราขึ้นโดยรัฐสภานั้น ผู้พิพากษาศาลสูงโฮล์มส์ (Mr. Justice Holmes) ได้กล่าวว่า “เมื่อมาถึงจุดนี้ประวัติศาสตร์เพียงหนึ่งหน้ามีค่าเท่ากับตวรรษหนึ่งเล่ม”

สำหรับประเทศที่ก่อตั้งขึ้นมาและฉลองครบรอบ 200 ปี เมื่อเร็วๆ นี้ มีความเจริญทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างเช่นสหรัฐอเมริกา น่าจะมีระบบกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการปกครองประเทศที่ดีพอสมควร แม้จะมีประวัติความเป็นมาไม่ยาวนานเท่ากับกฎหมายระบบอื่นเช่นเดียวกับประเทศในยุโรปตะวันตกก็ตาม

ว่าที่จริงแล้ว กฎหมายอเมริกันมีความก้าวหน้าทันกับสภาพการณ์ของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองพอสมควร ทั้งนี้เพราะตุลาการสามารถตรากฎหมายโดยอาศัยคำพิพากษา (Judge made law) ถ้าผู้พิพากษาเห็นว่าควรมีกฎหมายเพื่อควบคุมกิจกรรมของมนุษย์ในเวลาหนึ่งในขณะที่ฝ่ายนิติบัญญัติยังวางเฉยอยู่ ผู้พิพากษานั้นก็สามารถที่จะเขียนคำพิพากษาในลักษณะเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่ได้ โดยกล่าวว่าถ้าหากประชาชนไม่พอใจกฎหมายที่มีอยู่ในคำพิพากษานั้นก็ย่อมอาจขอให้ฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อลบคำพิพากษานั้นเสียได้ ตราบใดที่ไม่มีคำพิพากษาใหม่ลบคำพิพากษาในคำพิพากษาเดิม หรือไม่มีบทบัญญัติของฝ่ายนิติบัญญัติลบคำกฎหมายอันเกิดจากคำพิพากษานั้นแล้ว กฎหมายที่มีอยู่ในคำพิพากษานั้นย่อมมีผลต่อไปในอนาคตจนกว่าจะถูกเปลี่ยนแปลง

ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์พอสมควร ซึ่งกรณีนี้ น่าจะเป็นเรื่องของการบังคับการตามกฎหมายมากกว่า ในระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกาก็ถือหลักว่าทุกคนย่อมเสมอภาคกันในสายตาของกฎหมาย เมื่อใครทำผิดกฎหมายย่อมต้องได้รับโทษเช่นเดียวกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีตำแหน่งทางการเมืองสูงเพียงใด และเมื่อมีวิกฤตการณ์ทางรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เหตุการณ์ก็สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี โดยประธานาธิบดีมักสลาออกจากตำแหน่ง เมื่อสภาสูงของสหรัฐพร้อมที่จะลงคะแนนเสียงเพื่อจะพิจารณาปลดประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ สมาชิกของรัฐสภาถือหลักว่าแม้จะต้องสูญเสียประธานาธิบดีที่มีความสามารถก็ตาม อย่างน้อยที่สุดก็มีการรักษาไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

เวลานี้ประเทศไทยถือว่ามีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ทางการเมือง และทางการทหารอย่างมากกับสหรัฐอเมริกา การมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายสหรัฐย่อมมีประโยชน์บ้างพอสมควร โดยเฉพาะการทำสัญญาทางธุรกิจ การเดินทางเข้าไปสหรัฐอเมริกา ความรู้ทางกฎหมายทำให้เข้าใจสถาบันทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาค่อนข้าง

นอกจากนี้ ประเทศสหรัฐยังมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างมาก ย่อมมีแบบอย่างกฎหมายที่ประเทศไทยอาจเอามาเป็นแบบอย่าง เช่น กฎหมายคุ้มครองสภาพแวดล้อม และอนุรักษธรรมชาติ กฎหมายอวกาศ และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานและแรงงานสัมพันธ์ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมรุ่งเรืองมาก ปัญหาแรงงานและแรงงานสัมพันธ์ย่อมมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังนั้น กฎหมายแรงงาน แรงงานสัมพันธ์ กฎหมายเกี่ยวกับค่าทดแทนผู้ใช้แรงงาน (Workmen's compensation) จึงเป็นกฎหมายที่สมควรจะศึกษาเช่นเดียวกัน

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของการศึกษากฎหมายของอีกประเทศหนึ่งที่มีระบบแตกต่างจากประเทศไทย